

ዳኞች፡- ተሻገር ገብረሥላሴ

አልማው ወሌ

ዓለ መሐመድ

ነጋ ዱፍሳ

አዳነ ንጉሴ

አመልካች፡- ዘመነ ዮሐንስ ጄኔራል ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር ጠበቃ ሙሉጌታ ፀጋዬ ቀረቡ

ተጠሪ፡- አቶ ዳውድ ኢብራሂም ጠበቃ ክፍሌ ታደሰ ቀረቡ

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የቀረበው የፌዴራል የመጀመሪያ ፍርድ ቤትና የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የሰጡት ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት አለበት በማለት አመልካች ያቀረበውን የሰበር አቤቱታ መርምሮ ለመወሰን ነው፡፡ ጉዳዩ የመጋዘን ኪራይ ውል አከፋፈል የሚመለከት ነው፡፡ አመልካች ከተጠሪ ለተከራየው መጋዘን የሰድስት ወር ኪራይ ብር 78,000 (ሰባ ስምንት ሺህ ብር) እንዲከፍለው ተጠሪ ክስ አቅርቧል፡፡ አመልካች ይህንን ገንዘብ የምክፍለው፣ የመንግስት ግብር ቅናሽ ተቀንሶ መሆን ይገባዋል በማለት ተከራክሯል፡፡ ተጠሪ ግብር ሳይቀንስ ሊከፍለኝ ይገባል በማለት ተከራክሯል፡፡ የበታች ፍርድ ቤቶች አመልካች ግብር ሳይቀንስ የቤቱን ኪራይ ብር 78,000 (ሰባ ስምንት ሺህ ብር) ለተጠሪ ይክፈል በማለት ውሳኔ ሰጥተዋል፡፡

አመልካች የበታች ፍርድ ቤቶች የሰጡት የውሳኔ አዋጅ ቁጥር 286/1994 ድንጋጌዎችን የሚጥስና በእኔም ላይ የወንጀል ተጠያቂነት እና አስተዳደራዊ ቅጣት የሚያስከትል ስለሆነ በሰበር ይታረም በማለት የካቲት 10 ቀን 2003 ዓ.ም. በተፃፈ ማመልከቻ የግብር እዳውን እኔ ከፍያለሁ፡፡ እሱ የኪራይ ውሉን አስመዝግቤያለሁ፡፡ ስለዚህ አመልካች የሚቀነሰበት ምክንያት የለም በማለት መልስ ሰጥቷል፡፡ አመልካች በበኩሉ ከጠቅላላ ግብር መክፈላቸው አመልካች ቀንሶ እንዲያስቀር በሕግ የተጣለበትን ግዴታ የሚያስቀር አይደለም በማለት የመልስ መልስ ሰጥተዋል፡፡ ከሥር የክርክሩ አመጣጥና በሰበር የቀረቡት የጽሑፍ ክርክር ከላይ የተገለፀው ሲሆን እኛም የበታች ፍርድ ቤቶች የሰጡት ውሳኔ ተገቢ ነው ወይስ አይደለም? የሚለውን ጭብጥ በመያዝ ጉዳዩን መርምረናል፡፡ ጉዳዩን እንደመረመርነው አመልካች የተጠሪን መጋዘን በወር ብር 13,000 (አስራ ሶስት ሺህ ብር) የተከራየ መሆኑና አመልካች ለተጠሪ የሚከፍለው የሰድስት ወር ኪራይ ብር 78,000 (ሰባ ስምንት ሺህ ብር) እዳ ያለበት መሆኑ አከራካሪ አይደለም፡፡ አመልካችና ተጠሪን የሚያከራክራቸው አመልካች የኪራይ ገንዘቡን በጥቅሉ ለተጠሪ የመክፈል ግዴታ አለበት ወይስ በአዋጅ ቁጥር 286/1994 መሠረት መቀነስ የሚገባውን ግብር ቀንሶ ቀሪውን ሊከፍል ይገባዋል የሚለው ነጥብ ነው፡፡

አመልካች ማናቸውንም የአገልግሎት ግዥ ሲፈጸም ሻጩ የግብር ከፋይ መለያ ቁጥር ካለው የገዛውን አገልግሎት ወይም እቃ ዋጋ ሁለት ፐርሰንት፣ ሻጭ የግብር ከፋይ መለያ ቁጥር ከሌለው ሰላሳ ፐርሰንት ቀንሶ በማስቀረት ለግብር ሰብሳቢው መስሪያ ቤት የመክፈል ግዴታ ያለበት መሆኑ በአዋጅ 286/94 አንቀጽ 83 እና አንቀጽ 91 በግልጽ ተደንግጓል። ተጠሪ ከአመልካች ጋር ባደረገሁት የኪራይ ውል፣ ግብር የመክፈል ኃላፊነት ያለበት ተከራይ ሳይሆን አከራዩ መሆኑ በግልጽ ተመልክቷል የሚል ክርክር አቅርቧል።

ተዋዋይ ወገኖች የሚዋዋሉበትን ጉዳይ እንደመሰላቸው የመወሰን መብት (የመዋዋል) ነፃነት የሚኖራቸው ህግ ከወሰናቸውና ከከለከላቸው ነገሮች ውጭ ባሉ ጉዳዮች እንደሆነ የፍታብሔር ህግ ቁጥር 1711 በግልጽ ይደነግጋል። በያዘነው ጉዳይ የተጠሪን መጋዘን የተከራየው አመልካች ለተጠሪ ከሚከፍለው የኪራይ ገንዘብ የመንግስት ግብር ቀንሶ የማስቀረት ግዴታ እንዳለበት በአዋጅ ቁጥር 286/1994 በአንቀጽ 56 እና አንቀጽ 91 በግልጽ ተወስኗል። አመልካችና ተጠሪ ህግ በአስገዳጅነት የደነገገውን ግዴታ ለማስቀረት የሚችል ውል የመዋዋል መብት የላቸውም። አመልካችና ተጠሪ በህጉ በአስገዳጅነት የተደነገገውን በመተላለፍ ውል ተዋውለው ቢገኙ ውሉ ህግን የሚቃረን በመሆኑ ፈራሽና ሕጋዊ ውጤት የሌለው መሆኑን ከአዋጅ ቁጥር 286/1994 አንቀጽ 56 እና አንቀጽ 91 ድንጋጌዎችና ከፍታብሔር ህግ ቁጥር 1716 ድንጋጌዎች ጋር በማጣመርና በማገናዘብ ለመረዳት ይቻላል።

ስለሆነም ተጠሪ አመልካች በአዋጅ ቁጥር 286/1994 ዓ.ም የተጣለበትን ህጋዊ ግዴታ በመተላለፍ ለተጠሪ ከሚከፍለው የኪራይ ገንዘብ ግብር ሳይቀንስ እንዲከፍለው ተጠሪ ያቀረበውን ጥያቄ በፍታብሔር ህግ ቁጥር 1718 ድንጋጌ መሠረት ተቀባይነት የሌለው መሆኑን በመግለጽ ውድቅ ማድረግ ሲገባቸው አመልካች በአዋጅ ቁጥር 286/1994 አስገዳጅ ድንጋጌዎች መሠረት የግብር ገንዘብ ሳይቀንስ የስድስት ወር የቤት ኪራይ ብር 78,000 (ሰባ ስምንት ሺህ ብር) የመክፈል ግዴታ አለበት በማለት የሰጡት ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ነው በማለት ወስነናል።

ው ሣ ኔ

1. የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤትና የከፍተኛው ፍርድ ቤት የሰጡት ውሳኔ ተሻሽሏል።
2. አመልካች ተጠሪ የግብር ከፋይ መለያ ቁጥር ካቀረበ ሁለት ፐርሰንት ተጠሪ የግብር ከፋይ መለያ ቁጥር ካቀረበ ሰላሳ ፐርሰንት በመቀነስ የስድስት ወር የመጋዘን ኪራይ ለተጠሪ የመክፈል ኃላፊነት አለበት በማለት ወስነናል።
3. በዚህ ፍርድ ቤት ያወጡትን ወጭና ኪሳራ ግራ ቀኝ ለየራሳቸው ይቻሉ።
መዝገቡ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።
የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ቤ/ዮ